

peei'vtum 11.5.2020

Tiõrvâsvuõd da pue'rrvââjjamstroittel da mätt'tõs- da kulttuurministeria vuä'ppõs mätt'tõõzz da ouddepeâmm jä'rjstee'jid koronavirusepidemia äi'ğğen

Lää'kkvuâd da tuâimmvâlddsazvuõd

Njuâmmamtauddlääj (1227/2016) 8 § meâdlânji vu'vddvaaldâšmkoontâr suâvat õ'hte da vuâpp njuâmm'mõõžži tuâsttam vuu'dstes. Puõccihâiddamvuu'd kâ'ddõhtâm ohjjad da tuârjjad koo'ddid da sosiaalhuâl da tiõrvâsvuõttuâl tuâimmjuâkksid njuâmmamtaaudi tuâsttmest, oou'dad vooudlânji njuâmmamtaaudi diagnostiikk da hââid di see'lvat epidemiaid õõutveäkka koo'ddivui'm. Vu'vddvaaldâšmkoontâr da tõn tuâimmvuu'd puõccihâiddamvuu'di kâ'ddõhtâm tuejje õhttsaztuâj njuâmmamtaaudi tuâsttmest. Vu'vddvaaldâšmkoontâr tuejjad tån lää'jjest šiõttuum vaaldšemvuõdlaž tu'mmstõõggid äâ'nee'l äü'kken puõccihâiddamvuu'd kâ'ddõhtâm, spesiaalva'ssteemvuu'd da Tiõrvâsvuõd da pue'rrvââjjamstroittel ä'sštobddmõõžž.

Njuâmmamtauddlääj (1227/2016) 9 § meâdlânji kââ'dd õõlgtemvuõttân lij jä'rjsted vuu'dstes tån lää'jjest jurddum njuâmmamtaaudi vuâsttlâ'sttemtuâj vue'ssen meertiõrvâsvuõtt-tuâj nu'tt ko meertiõrvâsvuõttlää'jjest (66/1972), tiõrvâsvuõttuâll-lää'jjest da tån lää'jjest šiõtteet. Njuâmmamtaaudi vuâsttlâ'sttemtuõjju ko'lle tån lää'jjest njuâmmamtaaudi cõggmõš, oudduõttmõš da seu'rrjummuš, epidemia se'lvtem le'be tuâsttam diõtt taarbšum tuâim di njuâmmamtau'dde puâccjam le'be puâccjam kaddum oummu tu'tkõmmuš, hâidd da talkksallaš sâu'rsmâttmõš di hoiddu õhttnee'i infektioi tuâsttmõš.

Vuä'ppõõzz mie'rr

Tån vuä'ppõõzz mie'rren lij tuârjjeed škooulid da ouddepeâmm tuâimmjuâkksid tuâimmâd nu'tt, što škooul jââ'ttem le'be ouddepeâmm lij pâärnaid da tuâjjilaid staanâs koronaepidemia äi'ğğen. Jää'kktee'l vuä'ppõõzz vuei'tet kie'ppeed njuâmmamriisk škooul jââ'ttem le'be ouddepeâmm õhttvuõdâst.

Vuä'ppõõzz staansõs škooul jáå'ttma da ouddpiõmmu

1. Škoou'le le'be ouddpiõmmu ij vuäžž pue'tted, jõs lij puõccmen

Koronavirus šõõddat vuõinõmorgaaninfektio, koon oudldõõzz vuäi'tte lee'd jm. koss, čooddčuâccmõš, žaar, šååkk, teä'kkčuâccmõš, čåu'jjouldõõzz da vuei'vvčuâccmõš (<https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>). Päärnaž le'be vuõrâsooumaž ij õõlg pue'tted škoou'le le'be ouddpiõmmu, jõs su'st lie mõõkne puâccjumša vii'ttjeei oudldõõzz. Jõs päärnaž puâccai peei'v ääi', päärna, ķeä'st lie oudldõõzz, see'rdet tâ'lles päädsâjja vue'rdded puärraz. Vuõrâsooumaž veältt â'lddkontaakt puâccjam päärnže seeiltee'l ri'jttjeei kõõsk. Oummu, koin lie oudldõõzz, â'lğge lee'd õhttvuõđâst jiijjâz tiõrvâsvuõtt-kõõskõ'sse da oo33õõttâd to'ben vuäžžum vuä'ppõõzzi meâldlânji koronavirustesta.

2. Riskkjou'ķķe kuulli oummu

Vai'ğges koronavirustaud lij samai hä'rvv päärnain, ij-ga tõn riskk leäkku lâssnam tiõrvâs oummuin ij-ga tõin päärnain da nuõrin, koi vuâđđpuõ33âlm lij häiddtäâ'sstie'ddest. Hoi'ddjeei dâhttar ärvvtââll, vuäitt-a päärnaž, ķeä'st le'be koon piärnee'ķķest lij vai'ğges vuâđđpuõ33âlm le'be kââ'tt taarbaš mie'rrkõõski peälštõs-systee'm tärmmai taalkummuž, mä'cced škoou'le le'be ouddpiõmmu. Vai'ğges koronavirustaud riskkjou'ķķe ko'lle tõk päärna, koi vuâđđpuõ33âlm muđoi še šõõddat šuurab riisk tuõttšõs infektioid.

Škooulin le'be ouddpeâmmast reâuggji vue'zzeld tuâim vuâđđâ'vve tuâjju'vddi tuejjeem riskka'rvvõ'sse. Tuâjitiõrvâsvuõttuâll tuärjjad tuâjju'vddi riskka'rvvõõzzâst.

Tuõttšõs koronavirustaud riskkjoouk: <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19/vakavan-koronavirustaudin-riskiryhmat>

3. Taarbte'mes fyyslaž kontaktid âlgg vie'ltted

Koronavirus njuâmm vuõss-sâjjsânji kuâšknjõsnjuâmm'men (<https://thl.fi/fi/web/infektio-taudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>). Škooulâst da ouddpeâmmast vie'ltted

vuõ'jjid, koin leät vuõigg kuõsktõõzzâst jeärrsivui'm. Kää'dd čuõvtemtuáimm da kää'dd njuámmamtaaudin va'stteei juággas vuá'pste taarb mie'ldd tää'rkben tuáimin tuejjeem tää'zzest.

- Jõnn õhttsažnoorõõttmõõžžid jeät jä'rjstuku.
- Jeärrsi ko päärnai di škooul da ouddpeâmm tuájlažkáâ'dd áareem škooul le'be ouddpeâmm vuu'dest vie'ltet. Juõ'kk juággas álgg meä'rtõõllâd jijjâs vuákka suáppi tuáimmâmnaa'lid da vuá'psted piärrjid tuáimmâd tõi meâldlânji.
- Hygienia viõusummšest huõlkani lij vääžnai ââ'nned huõl, što päärnaž vuážž suu taarbšem vuõrásoummu õõldâsvuõđ, staan da vuárrvaaik-tõõzz nu'tt seámmánalla ko ouddâl še.
- Tuájlažkáâ'dd noorõõttmõõžžid álgg vie'ltted, ouddmiárkkân u'čtee'li sâb-brid sâbbrõõžžât vuõss-sâjjsânji ougglösõhttvuõđ veákka.
- Ouddpeâmmast tuájlažká'dd õõlgči tuáimmâd seámma päärnažjooukin.
- Oummui kõskksaž staankõõskin jie leákku u'vddmen meärrõõzzid, jo-oukid ij taarbâž jue'kked, pe'ce sõõ'jid jä'rjstee'l oo33ât jäänab sââ'j ko takainalla.
- Tuájlažká'dd ij vä'lddvuákkõõzz mie'ldd sirddu juákksest nobba njuámm'mõõžži leávvnummuž cõggâm diõtt.
- Škooulâst le'be ouddpeâmmast šõddi tuáim jie leákku noorõõttâmllää'jj meâldlaž õõlmâs sâbbar le'be noorõõttmõõžž. Tuáimid jeät suávlduku vuei'tlvaž noorõõttâmrää'jtõõzzid.
- Joukkšorradvuõđid da tuájilai meä'r kuõskki šiõttâlm lie viõggâst nákk-men ko tók lie viõggâst ouddpeâmm da vuáđdmätt'tõõzz kuõskki lää'jjiõttummšest.

Škooulid kuõskki láá'ssvuámmšõõzz

- Škooul mátt'temsõõ'jid jä'rjstet nu'tt, što škooulonii'kkí mie'rr õhttna lij vue'llgab ko ouddâl. Kuâras (ouddm. nuu'bb tää'zz máttstroi'ttli) mátt'temsõõ'jid vuei'tet taarb mie'ldd vä'ldded tän ââ'nnma.
- Vue'llškooulin mátt'temjooukid tuõ'll'jet pääđai kee'jjmie'ldd škooulpeei'v. Pââibužškooulin da va'lljuum aunnsin mátt'temjoukk vuáitt vaajtõõvvâd, jõs mátt'tõõzz jie vuei't muđoi jä'rjsted.
- Jõs mátt'temjoouki pääđai tuõ'll'jummuš ouddm. pââibužškooulin ij leákku vuei'tlvaž, jä'rjstet sõõ'jid nu'tt, što tõin lij jäänab sââ'jj, da põõrgât jue'kked mátt'tõõzz vuei'ttemvuõđi mie'ldd.
- Škooulpoorrâm jä'rjstet jijjâs klaassin le'be jooukin, ij õhttsaž poorrâm poorrâmkue'rnecest. Poorrâmkue'rnece vuáitt kuuitâg ââ'nned jue'jje'e'l škooulonii'kkid da tuájilaid joouki da aai'ji mie'ldd. Hygieniast ââ'net huõl poormõõžž valmštummuž da juákkmõõžž di poorrâm ääi'j.

Tuájitiõrvâsvuõttstroi'ttel vuá'ppõs tuájili'žže:

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle>

4. Šiõgg k̄iõtt- da koossâmhygienia câgg njuämm'mõõžžid

Koronavirus njuämm vuõss-sâjjsânji kuâšknjõsnjuämm'men (<https://thl.fi/fi/web/infektio-taudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taidinaiheuttajat-a-o/koronavi-rus-covid-19>). Vuõ'i'ğğest hoiddum koossâm- da k̄iõttthygienia câgg njuämm'mõõžžid.

- Nu'tt päärna ko še vuõrâsoummu pâ'sse k̄iõðeez pâi puä'deen škoou'le le'be ouddpiõmmu, di ouddâl põ'rtte vuâlggmõõžž. Lââ'ssen k̄iõðid põõzzât ouddâl poorrâm, pâi âuggan sizz puä'deen, di pâi kâšnmõõžž le'be koossmõõžž mâŋŋa, le'be ko kuâsttai, što k̄iõð lie sâhssai. K̄iõðid ko'š'k̄keet põ'mmjest rajjum k̄iõttseklidõõggid, koid ââ'net tâ'l'k̄ õ'hhtešt.
- Jõs k̄iõðipõõssâmvuei'ttemvuõtt ij leäkku, ââ'net k̄iõtt-toiddi. K̄iõtt-tooid älgg lee'd hie'l'k̄eld vuäžžamnalla. Päärnai k̄iõtt-toiddi âânnmõš šâdd vuõrâsoummu vuâppmõõžžâst.
- Kâšnmõõžž le'be koossmõõžž õhttvuõðâst njää'lm ou'dde pijjât põ'mmjest rajjum nozvair'e'ppi'k̄, koon ââ'net tâ'l'k̄ õ'hhtešt. Jõs nozvair'e'ppi'k̄ ij leäkku vuäžžamnalla, suõjjeet njää'lm kõõnjârtaibbsin. K̄iõðid põõzzât tån mâŋŋa.
- Muâttsuõji âânnmõõžž jeät õlmsânji siâzztõllu škooulâst le'be ouddpeâmmast, leâša muâttsuõj vuäitt haa'le'mmen ââ'nned vää'ldee'l lokku tõõzz õhttnee'i vuä'ppõõzzid.

<https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>

<https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankoh-taista-koronaviruksesta-covid-19/ohjeita-kansalaisille-koronaviruksesta/kankaisten-kasvomaskien-kaytto-koronaviruspandem-ian-aikana>

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/tietoa-itse-tehdyista-kasvomaskista>

5. Čiistâm

Koronavirus njuämm vuõss-sâjjsânji kuâšknjõsnjuämm'men, ko puâccjam ooumaž kâass le'be kâšnn. Lij vuei'tlvaž, što virus njuämm še kuõsktõõzz pääi'k̄. Koronaviruuzz jie seeil ku'kes ääi'j ääimast le'be oo'li â'lnn vaajtõõlli temperatuurin. Tâ'vveri mie'ldd njuämmam njuämm'mõõžžid jie leäkku tuõttâm. Čiistmõõžžâst ââ'net siõmmna alkaal'laž õõlmâspu'tstemaunnâz. San-ite'ttsõõ'jin vuäitt čiistmõõžž viõuseed ââ'nee'l desinfiâ'sttemaunnâz. Jää'k̄k̄tet Tuâjjiõrvâsvuõttstroi'ttel čiistâmvueä'ppõõzzid.

- Seekkat kuõsktemoo'lid, mâ'te uhsskoo'ğğid, ķiõttnuājaid, pulpee'ttid da poo'rdid, čuõvvjookkaid da čää'cckraanid uu'ccmõsân juõ'ķķ peei'v, pue'rab vól kuei't vuāra peei'vest.
- Tuājjeävvai, kook lie õhtsažââ'nnmest, mâ'te puāllpoo'rđi, tablee'tti le'be tuājstõõllâmtarbbsi (ska'rri dno.) âânnmõõžž vie'ltet le'be tõid pu'tstet pāi juõ'ķķ õõ'hni mâŋŋa.
- Jiijjās siõri pu'httem ouddpiõmmu lij ķiõlddum meārte'mes äāigas.

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen>

6. Jõs škooulāst le'be ouddpeāmmast tuõđāt koronavirusnjuāmman

Njuāmmankuāllsi se'lvtemtuāj kooli kää'dd le'be puõccihāiddamvuu'd njuāmmanmtaadin va'stteei dāhttra. Jõs koronavirusnjuāmman tuõđāt mātam oummust škooulāst le'be ouddpeāmmast, se'lvtet lij-a tauddõõvvām šõddām, da tauddõõvvām oummid ālgg ooccād da mie'rreed karanteena 14 suutkās.

Koronavirusnjuāmman vuāžžam oumaž ālgg lee'd meādda škooulāst le'be ouddpeāmmast uu'ccmõsân čiččām suutk äāi'j oudldõõzzi ä'lğğmest, leāša taarb mie'ldd kuu'ķķben nu'tt, što son lij leāmmanž uu'ccmõsân kue'htt suutk oudldõõzzte'm ouddāl ko mācc škou'le le'be ouddpiõmmu.